

Tro, håb og værdighed

Af Jacob Folke Rasmussen

Hov, skulle der ikke have stået kærlighed, tænker du måske? Men nej. Ikke denne gang. Kærligheden er der rig lejlighed til at studere via udbuddet af kærlighedsfilm, kærlighedsromaner og kærlighedssange.

Men hvordan står det til med værdigheden, hvad er den for en størrelse, og hvad har den med inklusion at gøre? Dorte Marie Søndergaard taler i sin forelæsning "Når mobningen rammer en klasse" om hvordan de børn, der marginaliseres, ofte ikke længere vurderes værdige blandt de øvrige børn og forældre. Det begreb, som i stedet indtager scenen, er foragten. I takt med at værdighedsvurderingen falder, stiger foragtproduktionen.

Værdighed og kærlighed har en række fællesnævner. I deres sproglige grundformer (kærlig og værdig) er de tillægsord, der kan beskrive en person eller en stemning. Men der sker noget med begge begreber, når vi tilføjer endelsen -hed. Kærlighed og værdighed udspiller sig i en relation og har således en afsender og en modtager involveret. Man kan give kærlighed og man kan modtage kærlighed. På samme måde kan en person udstråle værdighed, men kan også vurderes værdig eller ikke værdig af sine medmennesker. Etymologisk er endelsen -hed beslægtet med det gotiske ord *haidus*, der betyder 'måde'. En opmærksomhed på overførslen af værdighed i en relation handler derfor om måden vi tillægger hinandens handlinger henholdsvis værdighed eller foragt, og hvordan vi gør dette.

"Jeg ved bare, at dette her ikke kommer til at lykkes". Sådan hørte jeg engang en lærer kommentere et inklusionsprojekt, der endnu ikke var startet op. Efterfølgende har jeg ofte tænkt på, hvor let det egentlig er at få noget til at mislykkes. Der er masser af ting her i verden, som det kræver en ihærdig indsats bestående af visdom, hårdt arbejde og held at få til at lykkes. Men modsat skal der ikke ret meget til at få et projekt til at mislykkes, hvis man ønsker at understøtte sin pointe om, at det er sådan, det vil gå. Det er lettere at ødelægge end at skabe.

Når et barn eller en familie havner i en udsat position, kan det blive tiltagende svært for dem selv at fastholde værdigheden. Det er dog muligt, selv når store problemer er på spil. Dette kender vi fra formuleringer som "På trods af sin fattigdom, udstrålede hun stor værdighed" eller "Han fik en værdig død". Men hvordan med den værdighed, som vi tillægger andre? Hvordan forvalter vi den, når den anden bringes i en udsat position? Qua situationen vil den andens manglende overskud muligvis vise sig i form af uhensigtsmæssige handlinger og uovervejede beslutninger. Vores valg bliver nu, om vi vil

møde disse med foragt eller med et forsøg på at tillægge dem værdighed – på trods af deres karakter. At have blik for bagvedliggende intentioner og at prøve at forstå en persons gode grunde til at handle, som vedkommende gør, er to gode værktøjer at kunne trække på i denne bestræbelse. Personen handler ikke, som vedkommende gør, fordi han eller hun har planlagt det eller foretrækker det, men fordi vedkommende er i en presset situation, der ikke åbner for ret mange handlemuligheder.

Når mennesker omkring os havner i udsatte positioner, kan det være fristende at spille foragt-kortet og derigennem hæve vores egen præstige og anseelse. Det er let nok, at få den anden til at mislykkes. Sværere og mere krævende er det, at få genstartet værdighedsproduktionen, fordi det kræver, at vi ikke handler på vores umiddelbare tilskyndelse, og fordi vi er nødt til at kigge bag om tilsyneladende uhensigtsmæssige handlinger på jagt efter de intentioner og værdier, der gemmer sig der.

”Alle børn har brug for kærlighed – især når de ikke fortjener det”, sagde Astrid Lindgren engang. I vores lille sammenligning mellem kærlighed og værdighed kunne vi måske med fordel omformulere dette til ”Alle børn har brug for at vi tillægger deres handlinger værdighed – især når de ikke er i en position, hvor de selv formår at gøre det”.